

A scenic view of a Dutch village featuring a canal, traditional houses with thatched roofs, and a clear blue sky. The foreground shows a road with a white railing and a blue and white striped crosswalk.

Welstands- en
Monumentencommissie
Wijdemeeren

Jaarverslag 2022

Inhoud

Inhoud	2
De voorzitter spreekt	3
Actueel	5
Omgevingswet en verder	7
Groot plan	10
Zo werkt het	13
Even voorstellen	14
Werkwijze	15
Beoordelingskaders	16
Erfgoedplan	18
Cijfers	20
Aantal aanvragen	21
Aantal behandelingen	21
Aanvraagsoort	22
Klein plan	23
De advisering	25
Ondersteunende activiteiten	26
Thema	27
Evaluatie en aanbevelingen	30
Overige aanbevelingen door de commissie	31
Tot slot	33
Arie Keppler Prijs 2022	33
Colofon	34

Uit de serie Het maakbare landschap. Loek Buter

De voorzitter spreekt

Een van de interessante dingen aan het beoordelen van bouwplannen is dat ze een spiegel zijn van wat er in de wereld gebeurt. Zo zagen we de afgelopen jaren, als gevolg van coronapandemie, een toename in het aantal aanvragen voor thuiswerkplekken. Ook groene daken, warmtepompen en isolatiemaatregelen zijn de laatste jaren veelbesproken thema's. En wat te denken van het woningtekort: de vraag naar ruimte, met als gevolg verdichting, zal het gros van de bouwplannen blijven bepalen.

Het afgelopen jaar kwam daar een wel heel urgent probleem bij: de gascrisis. Niet eerder zagen we zoveel aanvragen voor verduurzaming, waaronder aanvragen voor zonnepanelen en om hele gevels te vervangen, ook op monumenten en beschermde gezichten. De voorbeelden maken duidelijk hoe groot de impact is van maatschappelijke trends, menselijke behoeften en broodnodige veranderingen op de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving.

Als commissie proberen we zoveel mogelijk de aanvrager tot dienst te zijn. Tegelijk vragen we ons af hoe we de vragen zo wijs mogelijk kunnen beantwoorden. Soms is dat antwoord het slim wegwerken van benodigde aanpassingen (in het geval van warmtepompen en zonnepanelen), soms het slim integreren van energiezuinige toepassingen in de architectuur.

Het verdient aanbeveling hier nader gemeentelijk beleid op te maken. Aanvragers weten dan waar ze aan toe zijn. Waar ze bijvoorbeeld panelen kunnen plaatsen, en hoe. Ook is het mogelijk eventuele verstoringen, die naderhand onherstelbaar blijken, voor te zijn. Als commissie denken we daar graag aan mee.

In dit jaarverslag staan we stil bij deze onderwerpen en meer. Enkele sprekende voorbeelden treft u aan in de beeldende pagina's van dit jaarverslag.

Sophie van Ginneken,

voorzitter Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren

Actueel

Uit de serie Het maakbare landschap. Loek Buter

De Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren is ook in 2022 in uw gemeente enthousiast pleitbezorger geweest voor ruimtelijke kwaliteit. De gemeenteraad heeft ons de opdracht gegeven te adviseren op basis van de gemeentelijke beleidskaders. Met dit jaarverslag legt de commissie verantwoording af aan de gemeenteraad over de onafhankelijke advisering in 2022.

Naast aandacht voor de bemensing, de werkwijze en de aantallen adviezen presenteren wij een bloemlezing van adviezen waarmee we de gemeenteraad inzicht geven in hoe de gesprekken in onze commissie met initiatiefnemers, ontwerpers en ambtenaren van de gemeente worden gevoerd. We proberen daarbij in beeld te brengen wat het effect is van deze advieswerkzaamheden.

In de meeste gevallen zijn we in staat om in één of meerdere besprekingen te komen tot een positieve advisering, waarbij de inzet is om zo dicht mogelijk te blijven bij de wensen van de initiatiefnemer en ook de gemeentelijke beleidsambities zoveel mogelijk recht te doen. In de praktijk levert dit in de meeste gevallen goede plannen en tevreden initiatiefnemers op. Slechts een enkele keer wordt een aanvraag op grond van onze adviezen geweigerd en meestal is er dan ook iets anders aan de hand, zoals strijd met het bestemmingsplan of ander beleid.

Uit de serie Het maakbare landschap. Loek Buter

Omgevingswet en verder

De invoering van de Omgevingswet is wederom uitgesteld. Dit neemt niet weg dat de meeste gemeenten in Noord-Holland hebben besloten de cultuurverandering die samenhangt met deze nieuwe wet onverminderd voort te zetten. De voorbereidingen om bestaande processen in het gemeentehuis te moderniseren, meer integraal naar plannen te kijken en ook de kwaliteit van de leefomgeving eerder bij planontwikkeling bespreekbaar te maken, zijn vrijwel overal in volle gang. Experimenten met omgevingstafels en de nieuwe verbrede gemeentelijke adviescommissie zien we vrijwel overal terug. Ook in uw gemeente is de instelling van de gemeentelijke adviescommissie als opvolger van de huidige commissie voorbereid. In vrijwel alle gemeenten is ervoor gekozen om de commissie een bredere taakomschrijving te geven om een goede omgevingskwaliteit te bereiken. In Wijdmeren was deze bredere taakomschrijving grotendeels al onderdeel van het bestaande adviseringsopdracht.

Er is in de wet een belangrijker plaats ingeruimd voor de cultuurhistorische aspecten. De commissie heeft deze expertises in beginsel in de gelederen en kan anders altijd een beroep doen op één of meerdere specialisten, verenigd binnen de MOOI Noord-Holland erfgoedcommissie.

Met de komst van nieuwe vormen van planbegeleiding wordt ook steeds vaker een beroep gedaan op individuele leden van de adviescommissie om onder verantwoordelijkheid van de

commissie aan vroege planadvisering mee te doen. Hiertoe neemt de commissie een mandaatbesluit. De snelheid en efficiëntie van de advisering kan hiermee toenemen en in geval van twijfel kan de gemandateerde terugvallen op de commissie. Werken onder mandaat komt in Wijdmeren bijvoorbeeld voor bij kleinere en veelvoorkomende plannen, zoals dakkapellen en aan- en opbouwen. Hiervoor is een advies van de gehele commissie vaak niet nodig en een advies van de gemandateerde komt een snelle afhandeling ten goede.

In 2022 hebben in maart de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Meestal leidt dit ertoe dat wat later in het jaar met de gemeente wordt teruggekeken op het voorgaande jaar. In 2023 zal het jaarverslag over 2022 weer eerder in het jaar onderwerp van gesprek worden. Wellicht is er dan voor nieuwe raadsleden een gelegenheid om met de adviseurs in deze commissie kennis te maken. Bijvoorbeeld via een bezoek aan de vergadering of door middel van een excursie langs bijzondere plannen. Wij werken daar met plezier aan mee.

De druk op de ruimte in Nederland is groot. We willen voldoende duurzame en betaalbare woningen, klimaatbestendige landschappen, meer biodiversiteit en natuurherstel, de omslag naar kringlooplandbouw, overstappen op schone energievoorziening, behoud van ons cultureel erfgoed en onze identiteit. We moeten en willen heel veel op een klein oppervlak. Het lijstje claims is haast oneindig. Dat vraagt om het maken van keuzes, het slim combineren van opgaven en sturing van het Rijk om onze ruimte eerlijk te verdelen....

Goed rentmeesterschap staat hierbij voorop: de balans bewaren tussen het slim omgaan met ruimtevragers en de kwaliteit van onze leefomgeving. Zodat onze kinderen en kleinkinderen ook nog kunnen genieten van een mooi, groen, gezond en leefbaar Nederland, maar ook hun boterham kunnen verdienen en nog een betaalbare woning kunnen vinden.'

Minister Hugo de Jonge; kamerbrief Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland, 6 juli 2022.

In bovenstaand citaat geeft onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening (VRO) Hugo de Jonge precies weer waar het in de komende periode in ons compact georganiseerde land om draait. In een verdere aanscherping van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) introduceert hij de programma's NOVEX en Mooi Nederland, onder andere gericht op verdere gebiedsgerichte concretisering en versnelling van de uitvoering. We zijn alleen goede rentmeesters van ons kwetsbare landschap als we de balans bewaren tussen het slim omgaan met ruimtevragers en de kwaliteit van onze leefomgeving. Het is verheugend dat de rijksoverheid de regierol wil nemen en hierbij een belangrijke rol toekent

aan de doelstelling van ruimtelijke kwaliteit, goed verwoord in het programma MOOI Nederland.

Onze koepelorganisatie, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, formuleerde vijf onmisbare punten bij de uitvoering van Mooi Nederland: brede aanpak, voortdurende dialoog, stellingname en regie, laat iedereen meedoen en zie de inrichting van ons land als culturele opgave. Bij dat laatste schrijft de Federatie: 'Mooi Nederland bouwt voort op bestaand Nederland. Dat is het startpunt. Er is geen tabula rasa. Het gaat om een zorgvuldige transformatie van wat bekend, vertrouwd en geliefd is. Het is het respectvol vóórtzetten van de voortdurende verandering die inherent is aan een levende cultuur.

Hierbij is een brede benadering en een vroegtijdige agendering van ruimtelijke kwaliteit cruciaal. Naast gebruikswaarde en belevingswaarde zal ook een steeds grotere rol voor toekomstwaarde centraal staan. Kan iets nog wel mooi kan zijn als het niet ook duurzaam, circulair volhoudbaar is? Het is balanceren, zoals Minister en Gedeputeerde terecht aangeven, van slim zijn én kwaliteit bewaren. Als adviesorganisatie voelen we ons bij dit balanceren, met ruimtelijke kwaliteit als resultante, als een vis in het water.

Nr. 6 Appartementen Zuydoever, Bloklaan 22a. Marc Prozman/ Dutchen

Groot plan

Bloklaan 22a te Loosdrecht

Aan de Drecht wordt het resort Zuydoever gerealiseerd. De ontwikkeling gaat het gebied aan de Loosdrechtse plassen een kwaliteitsimpuls geven. In 2022 kwam een interessant plan voorbij voor 4 appartementengebouwen in de kom van de haven. Elk gebouw bestaat uit 3 lagen, waarbij de bovenste verdieping rondom een duidelijke setback heeft. De gevels openen zich met grote schuifpuien naar het water. Aan de zij- en straatgevel wisselen verdiepingshoge kozijnen en houten invullingen elkaar af. Fraai zijn de met groen begroeide balkons die als kransen rondom de gebouwen worden gedrapeerd.

Toen het plan in januari aan de commissie werd voorgelegd, vonden we het ontwerp vrij fors en seriematig van karakter. We dachten dat een landelijkere uitstraling en meer individualiteit beter zouden aansluiten op de omgeving van het plassengebied. We vroegen daarom eerst om een reactie van de stedenbouwkundige. Deze overtuigde ons dat de appartementen een positieve impact kunnen hebben op de ruimtelijke kwaliteit van de haven. Van belang voor de verdere uitwerking waren samenhang en rust, maar ook een bepaalde mate van variatie.

We namen het advies van de stedenbouwkundige over en de architect richtte zich vervolgens op het aanbrengen van de beoogde variatie binnen een ontwerpfamilie. Zijn ontwerpstudie overtuigde ons dat horizontale belijningen in de vorm van doorlopende balkonpartijen aan de waterzijde zich landschappelijk beter voegen dan verticale ingrepen die een meer stedelijk karakter hebben. En dat een afwisselende balkoninvulling met open en dichte delen de symmetrie van de gebouwen op een aangename manier doorbreekt. We zijn erg blij met de hoogwaardige uitwerking van het ontwerp.

Nr.7 Appartementen Zuydoever. Marc Prosman/ Dutchen

Zo werkt het

Even voorstellen

De Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren is benoemd door de gemeenteraad en samengesteld uit ervaren en vakbekwame adviseurs met kennis die nodig is binnen de gemeente Wijdmeren.

Het goed beoordelen van alle ruimtelijke aspecten van een initiatief of plan vraagt kennis, ervaring en vakmanschap. De adviseurs zijn specialisten op het terrein van landschap, stedenbouw, cultuurhistorie en architectuur en zij zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. In 2022 bestond de commissie uit de volgende adviseurs:

- Sophie van Ginneken, voorzitter
- Egon Kuchlein, architectlid (tot 1 maart)
- Jeroen Hooyschuur, monumentendeskundige
- Daniël Peters, architectlid (vanaf 1 maart)

De commissie werd ondersteund door:

- Sebas Baggelaar, commissiesecretaris
- Romy Schuit, plaatsvervangend commissiesecretaris
- Ellen ten Boom, gemeentelijk plantoelichter
- Roderick Baro, gemeentelijk plantoelichter

Uit de serie Het maakbare landschap. Loek Buter

Werkwijze

De gemeente legt de plannen aan de commissie voor in een openbaar toegankelijke vergadering. De vergaderingen vonden in 2022 gedeeltelijk digitaal plaats vanwege de coronacrisis. Niettemin is al het mogelijke gedaan om het openbare karakter van de vergadering in stand te houden. Initiatiefnemers en eventueel hun adviseur en/of ontwerper worden in de gelegenheid gesteld om via een videoverbinding het initiatief toe te lichten. Belanghebbenden en geïnteresseerden kunnen bij de gemeente verzoeken om de behandeling van de plannen te volgen en worden dan toegelaten. De vergaderdata voor uw gemeente vindt u via deze [link](#).

De commissie kan in verschillende samenstellingen adviseren. Zo is het mogelijk om een zo geheten preadvies aan te vragen. Er vindt dan vooroverleg plaats met de commissie op een vroeg(er) moment in het planproces en zo kan haar inbreng nog relatief eenvoudig worden meegenomen door de initiatiefnemer of ontwerper. Daarnaast worden niet alle plannen door de voltallige commissie behandeld.

Plannen kunnen namelijk ook behandeld worden door de gemandateerde van de commissie. Bij de grotere plannen is regelmatig een stedenbouwkundig adviseur van de gemeente aanwezig om de commissie te informeren.

Van elke planbehandeling, of dit nu gaat om een vergunningaanvraag of om een vooroverleg, stelt de commissie een advies op. We streven ernaar dat het advies begrijpelijk is voor iedereen; helder geschreven en zonder gebruik van onnodig jargon. Bovendien moet het advies juridisch houdbaar zijn. De gemeentelijke plantoelichter zorgt voor het openbaar maken en versturen van de adviezen naar het college, de aanvrager en eventuele andere belanghebbenden.

Beoordelingskaders

Er zijn meerdere gemeentelijke beoordelingskaders waar de commissie rekening mee houdt. De welstandsnota, vastgesteld in 2013 door de gemeenteraad, is het belangrijkste. Via deze [link](#) kunt u de welstandsnota voor uw gemeente inzien. Ook bestaat er erfgoedbeleid. Via deze [link](#) kunt u lezen welk erfgoedbeleid uw gemeente voert. Naast de welstandsnota zijn er ook welstandscriteria opgenomen in beeldkwaliteitsplannen. In veel gevallen is ook het bestemmingsplan en ander ruimtelijke ordeningsbeleid voor de commissie relevant. Deze beleidsstukken kunt u via deze [link](#) vinden.

De beoordelingskaders zijn naar onze mening over het algemeen nog goed toepasbaar, maar met name de welstandsnota uit 2013 is duidelijk gedateerd en is aan vernieuwing toe. Over het algemeen dragen de gemeentelijke kaders bij aan de constructieve dialoog die we voeren met initiatiefnemers. Deze maken duidelijk wat de gemeente wil bereiken met het kwaliteitsbeleid en bieden houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen.

"Het is fijn samenwerken met de commissie in de advisering.

De advisering is nu al steeds verder gericht op de aankomende veranderingen in de wettelijke regelgeving, zoals de integrale benadering met duurzaamheid en erfgoed, zoals dit in de aankomende Omgevingswet wordt vastgelegd.

- Ellen ten Boom, gemeentelijk plantoelichter

“Het overleg is van grote waarde. Het met elkaar verkennen van wensen en ambities, en hoe die te verenigen met de al aanwezige kwaliteiten, maakt elk ontwerp beter.”

- *Sophie van Ginneken, voorzitter commissie*

MOOI DARS

Begin 2021 is het nieuwe door MOOI Noord-Holland ontwikkelde planregistratiesysteem MOOI DARS (Digitaal Advies Registratie Systeem) in gebruik genomen. Deze nieuwe online applicatie is ter vervanging van wCorsys ontwikkeld. wCorsys, dat bijna vijftien jaar dienst deed als registratiesysteem van onze adviezen, was op verschillende onderdelen aan verbetering toe. Daarom is gekozen voor de ontwikkeling van een nieuwe applicatie die het werk veiliger en makkelijker maakt en klaar is voor de toekomst. In drie fasen zijn de gemeenten overgegaan. Vanaf begin 2022 maken alle gemeenten gebruik van MOOI DARS. Er ligt nog veel moois in het verschiet. Zo wordt onderzocht of de adviesaanvraag en terugkoppeling tussen MOOI Noord-Holland en de gemeenten geautomatiseerd kan worden en krijgt MOOI DARS een kaartfunctie waarmee ons advieswerk en de ontwikkelingen in de gemeenten inzichtelijker worden gemaakt. Wij kijken uit naar de verdere ontwikkeling van MOOI DARS.

Nr.17 Gravure Trompenburgh. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Erfgoedplan

Zuidereinde 43,'s-Graveland (Buitenplaats Trompenburgh)

Buitenplaats Trompenburgh is één van de parels van Wijdmeren en heeft een bijzonder rijke geschiedenis. Dit jaar ontvingen wij een verzoek voor een advies over het restaureren van de schilderijen in de Trompzaal, de koepelzaal van het Rijksmonumentale landgoed. Dit plan maakt onderdeel uit van een uitvoerige restauratie van het gehele pand, dat in etappes wordt uitgevoerd. In deze fase wordt met name ingezet op het behoud en herstel van de monumentale waarden van de koepelzaal. Vanwege het belang van deze onderdelen en de specialistische aard van het werk, is ook De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed bij de behandeling betrokken en heeft de commissie de locatie bezocht.

Tijdens het proces werd duidelijk dat de initiatiefnemers de restauratie zorgvuldig hebben aangepakt, waarvoor de commissie haar waardering wil uitspreken. Er is door professionals diepgaand onderzoek gedaan naar de geschiedenis van de afbeeldingen, de kleurstelling en de toegepaste materialen. Het project is naar mening van de commissie zeer succesvol afgerond.

Nr.18 Koepelzaal Trompenburgh. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

In de onderstaande tabellen is onze advisering in 2022 weergegeven in cijfers. Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat de grote toename aan bouwplannen die kenmerkend was voor 2021 in het afgelopen jaar weer is gezakt tot het niveau van vóór de corona pandemie. Dit is ook te zien in andere cijfers, zoals de verhoudingen tussen de preadviezen en bouwaanvragen, en in het aantal bezoekers. Hieronder worden de deeltabellen ook nog apart toegelicht.

Aantal aanvragen

In 2022 heeft de Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren 110 nieuwe aanvragen behandeld. In verband met plannen die meerdere behandelingen nodig hadden, was het totaal aantal planbehandelingen 244. In 2021 waren er 158 aanvragen. Er is dus een daling merkbaar van 30% ten opzichte van vorig jaar. 2021 was een jaar met uitzonderlijk veel aanvragen, vanwege een toename van kleine uitbreidingen aan woningen tijdens de corona-pandemie. De cijfers van 2022 zijn vergelijkbaar met die uit 2020 en eerder.

AANTAL PLANBEHANDELINGEN	2022	2021	2020
Aantal aanvragen	110	158	118
Aantal herhalingen	134	156	120
Totaal planbehandelingen	244	314	238

Aantal behandelingen

In 2022 kon de commissie in 39 gevallen bij de eerste behandeling adviseren akkoord te gaan. In veel gevallen betroffen dit plannen waarvan het eerste ontwerp al voldeed aan het gemeentelijke beleid, zorgvuldig waren uitgewerkt en waarbij een compleet dossier aan de commissie ter beoordeling werd voorgelegd. In sommige gevallen duurde het langer om tot een akkoord te komen, bijvoorbeeld vanwege de complexiteit van een plan of het vroege stadium waarin een (schets)plan werd voorgelegd. Maar ook in die gevallen is uiteindelijk tot een positief eindadvies gekomen.

AANTAL BEHANDELINGEN	2022	2021	2020
Akkoord na eerste behandeling	39	67	55
Akkoord na tweede behandeling	25	39	33
Akkoord na drie of meer behandelingen	43	51	28

Aanvraagsoort

De commissie heeft verschillende type plannen in verschillende stadia ter beoordeling voorgelegd gekregen. In 2022 heeft de commissie 72 keer een aanvraag omgevingsvergunning behandeld. Daarnaast zijn er 23 plannen als een zogenaamd preadvies behandeld. Hierbij wordt de commissie al in een vroeg stadium gevraagd om een sturend advies aan de hand van eerste schetsen. Nieuw is dat de commissie in 2022 6 keer is gevraagd om een advies over gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld over de Omgevingsvisie of beeldkwaliteitsplannen. De commissie waardeert het indien zij in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken wordt bij de planvorming.

	2022	2021	2020
Beleidsadvisering	6	0	0
Preadvies	23	13	23
Omgevingsvergunning	72	133	86
Overig (bijv. reclame of handhaving)	9	12	9

Klein plan

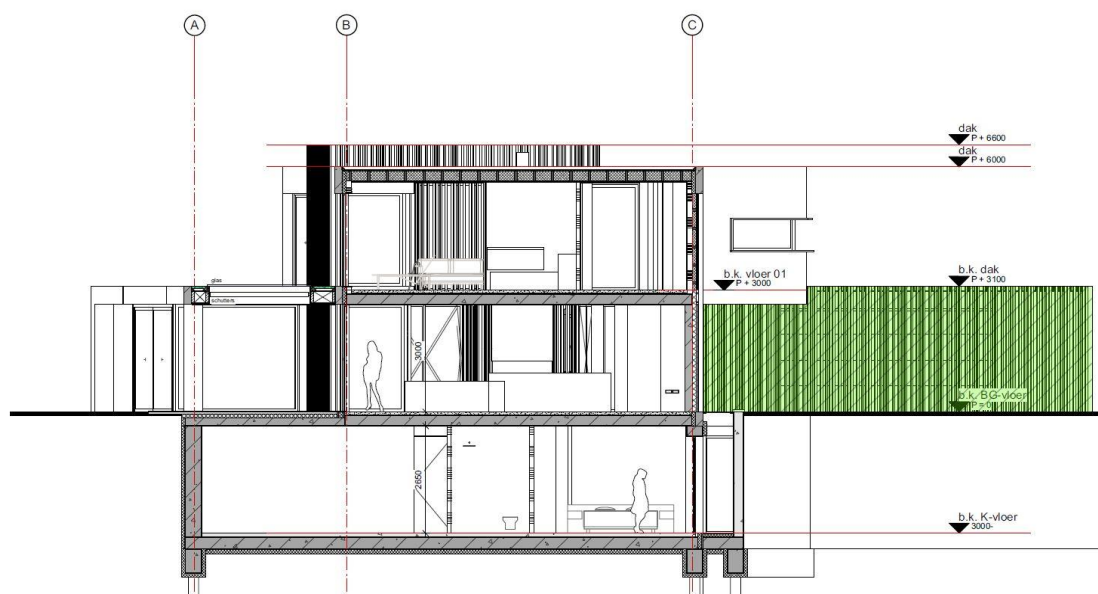
Nieuw-Loosdrechtsedijk 226, Loosdrecht

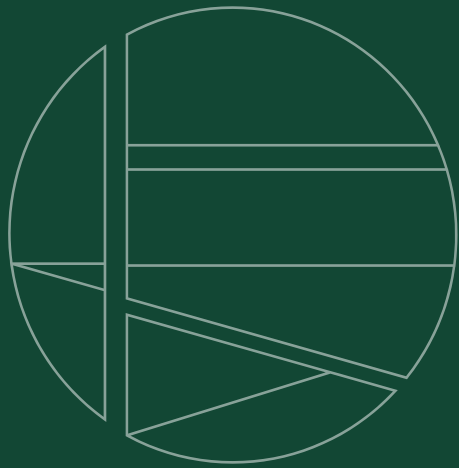
Soms verloopt de behandeling van een plan erg soepel. Het is voor zowel de commissie als de aanvrager een feest als een ingediend ontwerp zo overtuigt dat het meteen raak is. Dit was in 2020 het geval bij de aanvraag voor een nieuw te bouwen woning aan de Nieuw-Loosdrechtsedijk. Deze moderne villa aan de Loosdrechtse plassen bestaat uit een samengesteld volume van twee bouwlagen met een plat dak. De gevels zijn in beton opgetrokken en deels voorzien van houten lamellen. Aan het water is de gevel grotendeels van glas om van het zicht op de plas te kunnen genieten.

Kennelijk was nog niet gestart met de bouw, want dit jaar kregen we de aanvraag binnen om de woning hoger uit te voeren dan eerder was vergund. In het bestemmingsplan is opgenomen dat de gemeente bij een omgevingsvergunning maximaal 10% mag afwijken van de in het bestemmingsplan aangegeven bouwhoogte. Voorwaarde is dat omwonenden er geen hinder van ondervinden.

Het voorstel is door de architect uitgebreid tekstueel onderbouwd en tijdens de commissievergadering in een 3D-model getoond. Het huis bevindt zich op ruime afstand

van de perceelgrenzen, waardoor de hogere dakranden geen negatieve gevolgen hebben voor de omgeving. Ook is de commissie ervan overtuigd dat extra verdiepingshoogte bijdraagt aan het wooncomfort en goed past bij de royaliteit van dit ambitieuze ontwerp.

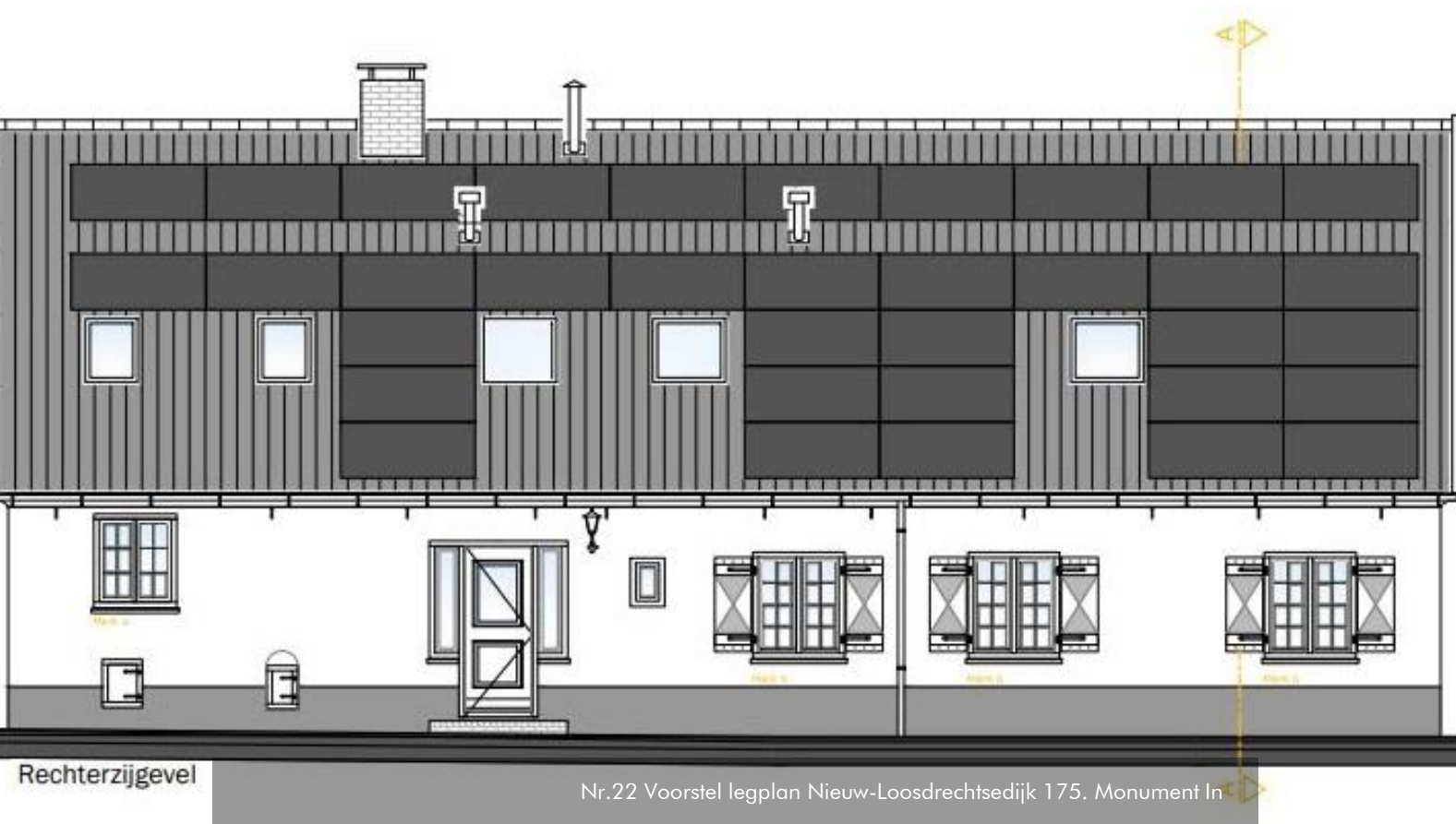
De advisering

De adviezen zijn openbaar en worden uitgebracht aan het college van B&W. In het jaar 2022 zijn alle adviezen van de commissie overgenomen door het college van B&W.

Ondersteunende activiteiten

De adviseurs van MOOI Noord-Holland doen meer dan hun werk in de gemeentelijke adviescommissies. Wij ondersteunen vrijwel alle gemeenten in Noord-Holland bij het behoud en de ontwikkeling van omgevingskwaliteit en vanuit het Steunpunt Monumenten en Archeologie, een taak die MOOI Noord-Holland uitvoert in opdracht van de provincie, zijn diverse bijeenkomsten over onder andere actuele erfgoedthema's en werken met de Omgevingswet georganiseerd. Hierbij waren onder andere medewerkers van gemeente Wijdmeren aanwezig.

- In 2022 heeft de gemeente Wijdmeren het initiatief genomen om de welstandsnota te vernieuwen. De huidige nota is in 2013, nu tien jaar geleden, vastgesteld en, hoewel deze op dit moment nog voldoet om de bestaande ruimtelijke kwaliteit te waarborgen, past deze niet meer bij de huidige werkwijze van de commissie. Niet alleen is de gemeente in ruimtelijke zin inmiddels al verder ontwikkeld, ook zijn in de oude nota nog niet de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, de aangescherpte regels voor bijzondere provinciale landschappen en de huidige uitdagingen voor de woningopgave verwerkt of opgenomen. Een concreet voorbeeld is dat geen beleid voor zonnepanelen, warmtepompen en andere duurzame maatregelen is, hoewel deze een onmiskenbare visuele impact hebben. Ook vraagt de nieuwe Omgevingswet, welke naar verwachting in januari 2024 in zal gaan een verdere integrale aanpak van de omgevingskwaliteit. MOOI Noord-Holland ondersteunt de gemeente bij het opstellen van deze nieuwe nota. Wij hopen dat Deze zal naar verwachting later in 2023 gereed zijn.
- Procesbegeleiding: supervisie, deelname aan een kwaliteitsteam, deelname aan een projectteam of werkgroep, ervenconsulent en stolpenconsulent
- Beleidsontwikkeling: ondersteuning in verschillende fasen van beleidsontwikkeling: agenderen, stimuleren, (ontwerpend) onderzoek, visievorming, regelgeving, beleidsnota's, opstellen van procedures, evaluatie en actualisatie

Thema

Zonnepanelen in beschermde dorpsgezichten

We schreven het al elders in dit jaarverslag: als er iets is wat we het afgelopen jaar aan den lijve hebben ondervonden, is dat wel het belang van energiebesparing. Het denken daarover verschuift. Terwijl duurzaamheidsmaatregelen en erfgoedzorg vaak als tegenstrijdig worden beschouwd, is het steeds meer logisch ze te combineren. En hoewel het volledig bedekken van monumentale daklandschappen met pv-panelen nog altijd niet de meest elegante oplossing is, zijn ook daar oplossingen voor te bedenken. Wel is dit altijd maatwerk, afhankelijk van factoren als plaatsing, zichtbaarheid en de aard van de architectuur. Waarbij uiteraard geldt: hoe minder zichtbaar, hoe beter.

De eerste stap is kijken waar panelen het minst hinderlijk zijn. Platte of afgeknotte delen van daken, bijvoorbeeld van bijgebouwen, worden nogal eens overgeslagen. De tweede stap is te kijken naar oriëntatie. De zuidkant geeft uiteraard het hoogste rendement, maar vergeet ook de andere zijdes niet. De derde stap is het legplan. Heldere rangschikking en ligging, zoals een eenduidige horizontale lijn of rechthoekig vlak, zoveel mogelijk afgestemd op de vorm en indeling van het dak, is het minst storend. Door voldoende afstand te houden tot de dakrand, blijft het dakvlak erfahrbaar, en deel van de architectuur. Voor monumenten geldt

de vereiste om de panelen reversibel aan te brengen. Tot slot wordt in de meeste gevallen gevraagd om panelen te kiezen die als 'all-black' worden uitgevoerd, dus zonder de vaak aanwezige metalen rand.

Tot slot wijst de commissie altijd op het belang van goede isolatie. Het leggen van panelen op slecht geïsoleerde woningen heeft weinig zin. Graag geven wij enkele recente voorbeelden en de overwegingen die wij als commissie bij de advisering meenemen.

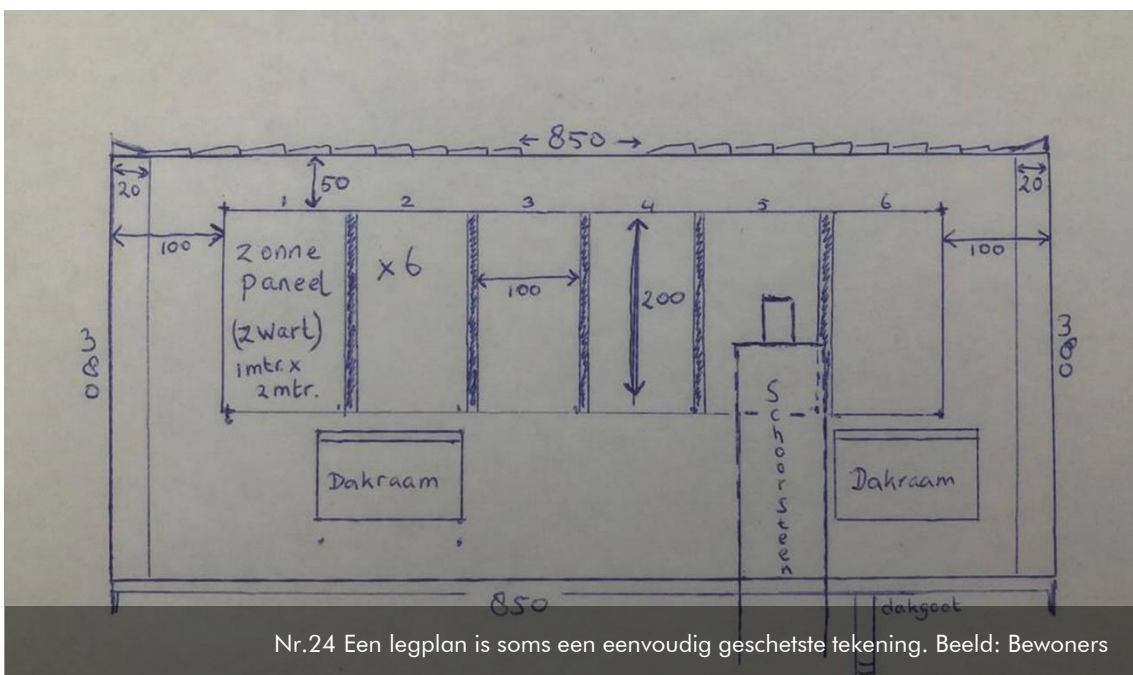
Nieuw Loosdrechtsedijk 175 (boerderij). Hier adviseerde de commissie de platte delen van het bijgebouw optimaal te benutten. Ten aanzien van de schuine dakvlakken is plaatsing op het linker dakvlak het meest logisch, gezien de beperkte zichtbaarheid (achter een boom). Een legplan van één horizontale lijn is hier het minst storend.

Nieuw Loosdrechtsedijk 53. Hier adviseerde de commissie een legplan met een regelmatig dakvlak.

Noordereinde 147a. De commissie kan in dit geval akkoord gaan met de voorgestelde plaatsing van de panelen, mits deze reversibel worden geplaatst en als all-black panelen worden uitgevoerd. Ook de plaatsing (met voldoende afstand tot de dakranden) is akkoord: zo blijft de impact op het beeld beperkt.

Voorstraat 2 Nederhorst. Het monument is goed zichtbaar, het dakvlak prominent in het straatbeeld. Daarom vraagt de commissie eerst te verkennen of de panelen eventueel op andere dakvlakken gepositioneerd kunnen worden, bijvoorbeeld van de bijgebouwen die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte.

Zuidereinde 21 's Graveland. Zonnepanelen op het hoofdgebouw zijn hier niet wenselijk, gezien de prominente positie aan de doorgaande weg, tevens de historische hoofdstructuur van 's Graveland. Plaatsing op het bijgebouw vindt de commissie in dit geval wel aanvaardbaar, gezien de positie in de tweede lijn (niet direct aan de straat).

Nr.24 Een legplan is soms een eenvoudig geschetste tekening. Beeld: Bewoners

Evaluatie en aanbevelingen

Als onafhankelijk adviseur dragen wij bij aan een goede omgevingskwaliteit in uw gemeente. Die zorg delen we samen met de initiatiefnemers en met u. Elk jaar bespreken we tijdens een evaluatiegesprek met de portefeuillehouder de belangrijkste ontwikkelingen binnen uw gemeente en formuleren we aandachtspunten voor de toekomst. Op 10 juli vond dit jaarlijkse evaluatiegesprek plaats over het jaar 2022. De belangrijkste uitkomsten van dat gesprek zijn:

- Het aantal plannen loopt terug terwijl het gemiddelde behandelingen per plan toeneemt. Plannen worden over het algemeen steeds complexer, maar er is ook sprake van een (landelijke) trend dat plannen al in een vroeg stadium van het proces worden voorzien van een richtinggevend preadvies over mogelijkheden, voordat tijd en kosten worden voor de definitieve bouwtekeningen.
- De gemeente heeft last van personeelstekorten op belangrijke posities in de keten van de planbehandeling. Zo mist bijvoorbeeld een ambtenaar erfgoed, cruciaal voor een efficiënte en zorgvuldige behandeling van plannen aangaande monumenten.
- De gemeente werkt aan een actualisatie van de welstandsnota, waarbij ook ontwikkelingen op het gebied van erfgoed en verduurzaming worden meegenomen. Het is van belang dat deze aansluit op bestaand omgevingsbeleid en dat deze aansluit op de behoeftes van inwoners.

Overige aanbevelingen door de commissie

De Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren doet - vanuit haar ervaringen en inzichten - nog de volgende aanbevelingen:

- Verduurzaming en het klimaat zijn actuele thema's die steeds zichtbaarder en ingrijpender aanwezig zijn. De steeds groter wordende vraag naar zonnepanelen, warmtepompen en windmolens heeft een grote impact op de bebouwde omgeving, maar ook veranderingen in gebruik van materialen (duurzaam geproduceerd en hernieuwbaar) en maatregelen voor de biodiversiteit brengen steeds nadrukkelijker veranderingen met zich mee. Voor dit soort ingrepen zijn op dit moment nog geen criteria in beleidsstukken opgenomen. De commissie adviseert om actief aan de slag te gaan en na te denken over de gevolgen en inpasbaarheid van deze veranderingen bij het opstellen van bijvoorbeeld beeldkwaliteitsplannen en nota's. Uiteraard is de commissie bereid om mee te denken over het thema en te ondersteunen waar mogelijk.
- De commissie wordt met enige regelmaat geconfronteerd met ruimtelijke tegenstrijdigheden tussen het bestemmingsplan en de welstandsnota. Zo is het mogelijk dat het bestemmingsplan een forse ontwikkeling met meerdere bouwlagen toelaat, terwijl de welstandsnota een kleinschalige uitstraling verlangt, passend bij de omliggende bebouwing. Het mag duidelijk zijn dat dergelijke verschillen in de ambities en mogelijkheden voor zo'n locatie zorgen voor een advisering die op twee gedachtes hinkt en daardoor voor zowel de

gemeente, de commissie en de initiatiefnemer leidt tot onduidelijke adviezen. De commissie doet de aanbeveling om de verschillende documenten goed op elkaar af te stemmen en bij het opstellen van nieuw beleid rekening te houden met de al eerder gestelde ambities.

- In het nieuwe gemeentelijke instrumentarium en met name in de omgevingsvisie en het omgevingsplan worden nieuwe kaders, doelen en regels ontwikkeld. Uw commissieleden – onze adviseurs – worden graag betrokken bij de ontwikkeling van deze kaders. We hebben inmiddels ruime ervaring opgedaan bij het ontwikkelen van nieuwe minder gedetailleerde en op maatschappelijke doelen en rendement gebaseerde kaders. Deze knowhow stellen we graag ter beschikking.
- Bovendien zien wij dat er belangrijke aspecten kunnen meeliffen bij de advisering. Een belangrijke factor voor ruimtelijke kwaliteit is de toekomstwaarde. Het belang hiervan zal de komende jaren uiting krijgen in een grotere aandacht voor duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie, natuur inclusief bouwen, respect voor landschap, water en bodem, en op het sociale vlak toename van de aandacht voor participatie en kansengelijkheid. Het zijn onderwerpen die onze adviseurs zich als specialisten eigen maken om als vanzelfsprekend bij de advisering te betrekken.
- Er speelt op dit moment veel als het gaat om de verankering van erfgoed in het toekomstige omgevingsbeleid en dit vergt veel van de erfgoed specialisten bij gemeenten. Onze ervaring is dat er op veel plekken tekort aan capaciteit is. Bovendien is menskracht moeilijk te vinden. Met het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland proberen we waar het kan binnen bepaalde grenzen ondersteuning te bieden. Laat vooral weten wanneer hulp gewenst is.

Tot slot

Met dit jaarverslag geven we inzicht in de manier waarop de Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren aan de hand van de geldende beleidskaders adviseert over goede omgevingskwaliteit binnen uw gemeente. Dit is een doel waar wij ons graag voor inzetten en aan bijdragen. We doen dat zoveel mogelijk in het openbaar en in dialoog met betrokkenen.

De plannen in dit jaarverslag zijn slechts een greep uit de vele uiteenlopende plannen waarover de commissie dit jaar heeft mogen adviseren. Wij nodigen u van harte uit om in 2023 (digitaal) bij ons binnen te lopen en zelf te ervaren hoe boeiend en genuanceerd de advisering over omgevingskwaliteit is.

Arie Keppler Prijs 2022

ARIE
KEPPLER
PRIJS 2022

Colofon

Auteur

Sebas Baggelaar, secretaris Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren

Met bijdragen van

Welstands- en Monumentencommissie Wijdmeren (Sophie van Ginneken, voorzitter, Jeroen Hooschuur, monumentendeskundige, Daniël Peters, architectlid)

Jef Mühren, directeur MOOI Noord-Holland

Sanne van Zoest, communicatiemedewerker MOOI Noord-Holland

Bo Jonk, commissiesecretaris en projectmedewerker Erfgoed MOOI Noord-Holland

Alkmaar, maart 2023

Basisontwerp

Funcke Creatieve Partners

Uitwerking

Peter Koomen

MOOI Noord-Holland adviseurs omgevingskwaliteit

Emmastraat 111

1814 DP Alkmaar

072-520 44 59

info@mooinoord-holland.nl

www.mooinoord-holland.nl

@MOOI_NH